

*Всеукраїнська громадська організація „Наукове товариство анатомів,
гістологів, ембріологів та топографоанатомів України”
ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»
Полтавське відділення Міжнародного фонду допомоги хворим з наслідками
травм та захворювань*

ISSN 2079-8334
E-ISSN 2412-9348

Світ медицини та біології

№ 4 (58) 2016

Науковий, медичний, екологічний журнал

Заснований в травні 2005 року
Виходить 4 рази на рік

Полтава • 2016

Засновник

Всеукраїнська громадська організація „Наукове товариство анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України”

Фахове наукове видання України (Наказ МОН України № 1279 від 06.11.2014 р.)
Медичні і біологічні науки

Чайковський Ю.Б. (Київ) – головний редактор
Ждан В.М. (Полтава) – заступник головного редактора
Шепітько В.І. (Полтава) – заступник головного редактора

Редакційна колегія:

Єрошенко Г.А. (Полтава) – відповідальний редактор
Алексина Л.А. (Санкт-Петербург), **Berezovska O.** (USA), **Бобирьов В.М.** (Полтава), **Волков К.С.** (Тернопіль), **Герашенко С.Б.** (Івано-Франківськ), **Гольцев А.М.** (Харків), **Кайдашев І.П.** (Полтава), **Луцик О.Д.** (Львів), **Pierzynowski S.** (Sweden), **Цимбалюк В.І.** (Київ), **Юрченко Т.М.** (Харків)

Редакційна рада:

Аветиков Д.С. (Полтава), **Байрак О.М.** (Полтава), **Безшапочний С.Б.** (Полтава), **Безкоровайна І.М.** (Полтава), **Білаш С.М.** (Полтава), **Волошин М.А.** (Запоріжжя), **Гунас І.В.** (Вінниця), **Запорожець Т.М.** (Полтава), **Ішейкін К.Є.** (Полтава), **Коваленко В.Ф.** (Полтава), **Куц О.Г.** (Запоріжжя), **Крикун Є.М.** (Белгород), **Лихачов В.К.** (Полтава), **Манжос О.Ф.** (Полтава), **Макар Б.Г.** (Чернівці), **Петрушанко Т.О.** (Полтава), **Попов О.Г.** (Одеса), **Похілько В.І.** (Полтава), **Сандомірський Б.П.** (Харків), **Сілкіна Ю.В.** (Дніпропетровськ), **Скрипніков А.М.** (Полтава), **Старченко І.І.** (Полтава), **Ткаченко П.І.** (Полтава), **Топка Е.Г.** (Дніпропетровськ), **Ульянов В.О.** (Одеса), **Чекалін М.М.** (Полтава), **Черкасов В.Г.** (Київ)

Рекомендовано Вченою радою УМСА (протокол № 4 від 16.11.2016 р.)

Відповідальний за випуск - Єрошенко Г.А.
Комп'ютерна верстка – Борута Н.В.
Наукове редагування - редакція

Включений до Російського індексу наукового цитування (**РИНЦ**) на базі Наукової електронної бібліотеки **eLIBRARY.RU**

Розміщений на базі Наукової електронної бібліотеки «**КИБЕРЛЕНИНКА**»

Розміщений на онлайн-ових базах даних **PROQUEST, INDEX COPERNICUS** та **GOOGLE SCHOLAR**

Адреса редакції та видавця –
ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», кафедра гістології, цитології та ембріології, вул.Шевченка, 23, м.Полтава, 36024
Тел. (05322) 7-42-15. E-mail: gala_umsa@mail.ru

Сайт журналу - www.womab.com.ua

©Світ медицини та біології 2016

- Погоріла А. В., Шінкарук-Диковицька М. М., Ходаківський О. А.**
Скринінг наявності та оцінка величини нейропротекторного ефекту серед деяких препаратів з антиоксидантною дією або модулювальною активністю на формування глутаматної ексайтотоксичності при модельному ятрогенному компресійно-токсичному ураженні нижнього альвеолярного нерва у кролів
- Слабий О. Б., Гнатюк М. С., Гасюк П. А.**
Особливості ремоделювання камер легеневого серця залежно від типів центральної гемодинаміки
- Степаненко А. Ю., Марьенко Н. И.**
Фрактальний аналіз як метод морфометричного дослідження білого речовини мозочка людини
- Харченко С. В.**
Активність амілази у тканинах підшлункової залози та сироватці крові при опіковій хворобі
- ОБЛАЗИ ЛИТЕРАТУРИ**
- Гаджизаде Г. Г.**
Пролактин и его роль в реализации репродуктивного потенциала женщины
- Гришко Ю. М.**
Порушення гемостазу та фізико-хімічних властивостей крові
- МЕДИЧНА ОСВІТА**
- Ждан В. М., Кітура Є. М., Бабаніна М. Ю., Волченко Г. В., Ткаченко М. В.**
Самостійна робота лікарів-інтернів на кафедрі сімейної медицини і терапії
- Карпець М. В.**
Міждисциплінарна інтеграція – основа професійної спрямованості навчання
- Лучків Н. Ю.**
Основні аспекти організації самостійної роботи студентів медичного факультету
- Шепітько В. І., Лисаченко О. Д., Єрошенко Г. А., Борута Н. В.**
Особливості самостійної роботи студентів медичного факультету на кафедрі гістології, цитології та ембріології – досягнення і перспективи
- Iakushko O. S.**
The modern concept of morphological and functional features of the endocrine glands
- 119 Pogorila A. V., Shinkaruk-Dykovytska M. M., Khodakovsky A. A.**
Screening presence and assessment of size neuroprotective effect among some drugs with antioxidant action or modulating activity on formation of glutamate excitotoxicity at iatrogenic model with compression-toxic lesions inferior alveolar nerve in rabbits
- 124 Slabyu O. B., Hnatjuk M. S., Hasiuk P. A.**
The peculiarities remodeling chambers of cor pulmonale depending on central hemodynamics types
- 127 Stepanenko A. Y., Maryenko N. I.**
Fractal analysis as a method of morphometric study of the human cerebellum white matter
- 130 Kharchenko S. V.**
Amylase activity in pancreas tissues and blood serum at burn disease
- LITERATURE REVIEWS**
- 133 Gadjizade G. G.**
Prolactin and its role in the implementation of reproductive potential of women
- 137 Hryshko Yu. M.**
Disturbances in hemostasis and physicochemical properties of the blood
- MEDICAL EDUCATION**
- 142 Zhdan V. M., Kitura E. M., Babanina M., Volchenko G. V., Tkachenko M.**
Independent work of interns at the department of medicine and therapeutics family
- 144 Karpets M. V.**
Interdisciplinary integration - the basis of professional orientation training
- 147 Luchkiv N.**
Key aspects of the independent learning of students of the medical faculty
- 150 Shepytko V. I., Lysachenko O. D., Eroshenko G. A., Boruta N. V.**
Features samostoyatelnoy work studentov of medical faculty at the department of histology, embryology tsitol - achievements and prospects
- 153 Якушко О. С.**
Сучасні уявлення про структурно-функціональні особливості ендокринних залоз

УДК 616.1/4-08:378.14

В. М. Ждан, Є. М. Кітура, М. Ю. Бабаїна, Г. В. Волченко, М. В. Ткаченко
ВДІЗ України «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

САМОСТІЙНА РОБОТА ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА КАФЕДРІ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ І ТЕРАПІЇ

В статті розглянуто особливості організації самостійної роботи лікарів-інтернів на кафедрі сімейної медицини і терапії: амбулаторний прийом, курація хворих в стаціонарі, участь у підготовці клінічних і клініко-анатомічних конференцій, реферативних оглядів, мультимедійних презентацій; приведено форми дистанційного навчання, організацію науково-дослідної роботи лікарів-інтернів.

Ключові слова: самостійна робота, інтернатура, фах «Загальна практика – сімейна медицина».

Мета циклу інтернатури (спеціалізації) – підготовка лікарів загальної практики – сімейних лікарів, відповідно чинних директивних документів і згідно вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики лікаря-спеціаліста за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина», набуття ними професійних практичних навичок і вмінь, формування професійних компетенцій, необхідних для самостійної лікарської діяльності, формування сімейного лікаря, як організатора та координатора лікувально-діагностичної та профілактичної роботи на територіальній дільниці [3]. Проблема підвищення якості професійного навчання протягом багатьох років знаходиться в центрі уваги педагогічної науки та практики.

Найважливішою метою сучасних освітніх програм у світлі реформування медицини є закріплення системи безперервної медичної освіти, коли післядипломна і самоосвіта стають не менш важливими, ніж додипломне навчання. Звичайно, виконання цієї мети залежить від багатьох складових: наявності сучасних навчально-методичних програм та посібників, високого рівня теоретичної та практичної підготовки як викладачів кафедр післядипломної освіти так і керівників інтернів на базах стажування, технічного оснащення вузів та лікарень. У процесі становлення особистості фахівця величезне значення набуває вміння самостійно поповнювати знання та орієнтуватися у великому потоці інформації [5].

На сьогодні одна з основних задач – підвищення рівня освіченості лікаря як фактора його конкурентоспроможності. Це створює високі вимоги до якості підготовки та перепідготовки спеціалістів медичного профілю в системі вищої медичної освіти. Одним з пріоритетних напрямків удосконалення системи освіти, що є провідним фактором рішення більшості проблем в умовах глобалізації, вважають підсилення індивідуального підходу до розвитку творчих здібностей спеціалістів із спрямуванням на їх самостійну діяльність.

Згідно сучасних вимог до організації навчального процесу більший обсяг навчального часу виноситься на самостійну роботу. Вона організовується з урахуванням принципів, що припускають комплексний підхід, високий рівень знань, їх навчальний і творчий характер та індивідуальність. Теми для засвоєння матеріалу у формі самостійної роботи сприяють оволодінню практичними навичками з різних розділів (невідкладних станів, клінічної лабораторної і інструментальної діагностики) [4].

Самостійна робота – це планована і контрольована навчальна, науково-дослідна робота, що виконується за завданням та під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі в спеціально відведений для цього час. Необхідними умовами для ефективної організації та здійснення самостійної роботи інтернів є поступовість введення різних її видів, проведення викладачем регулярних консультацій в різних формах, обов'язковий систематичний контроль виконаної самостійної роботи. Вона являє собою систему пізнавальних процесів, спрямованих на самостійне отримання знань, умінь та навичок, є засобом реалізації пізнавальних та творчих здібностей лікарів. Актуальними задачами її організації виступають визначення об'єму цієї роботи, контроль за її ходом, методичне забезпечення виконання, а саме: наявність підручників, навчальних посібників, методичних розробок тощо.

Лікарі-інтерни оволодівають основними практичними навичками, що передбачені освітньо-професійною характеристикою лікаря спеціаліста та самостійно працюють над засвоєнням

навчального матеріалу під час навчання на очних і заочних базах стажування; поряд з аудиторною є однією з форм навчального процесу та вагомою його складовою.

На сучасному етапі до самостійної підготовки лікарів-інтерни мають змогу на кафедрі залучати цілу низку інноваційних технологій: комп'ютери, ресурси Internet, мультимедійні презентації, аудіо- та відеотехніку. Дистанційне навчання при підготовці лікарів-інтернів – це інноваційна організація навчального процесу, яка реалізується в специфічній педагогічній системі, яка спирається на принципи самостійного навчання лікаря і інтерактивній взаємодії викладача і інтерна.

У навчальному процесі на всіх циклах професійного удосконалення лікарів ми використовуємо такі дистанційні технології: Телелекції і телесеминари (на основі відеоконференції), які проводяться у регламентованому часі; Віддалені джерела медичної інформації з ресурсів Інтернету; Мультимедійні і навчально-контролюючі системи (на основі Інтернет-технологій).

Сучасні комп'ютерні програми дозволяють забезпечити передачу знань і доступ до різноманітної навчальної інформації, а нові технології, такі як інтерактивні навчальні посібники, мультимедійний контент, Інтернет сприяють більш активному залученню лікарів до процесу навчання [1].

Велике значення в підготовці лікаря має оволодіння практичними навичками інструментальних, лабораторних досліджень, надавати невідкладну допомогу на амбулаторному етапі при різних патологічних станах.

Поряд з цим пріоритетним напрямком навчання в інтернатурі є формування навичок практичного ведення пацієнтів, як в стаціонарі так і на амбулаторному прийомі в центрі ПМСД під час очного і заочного циклів. Це навчає майбутнього сімейного лікаря навичкам ефективного спілкування і консультування з пацієнтами і членами їх родини; крім того, лікарі-інтерни оволодівають навичками клінічного мислення і прийняття рішень в умовах дефіциту часу, невизначеної симптоматики [2].

Цікавою формою організації самостійної роботи є участь інтернів в клінічних і патологоанатомічних конференціях, на яких вони самостійно докладають історію хвороби, роблять реферативні огляди, мультимедійні презентації.

Важливим розділом самостійної роботи є формування навиків пошуку та оцінювання сучасної наукової інформації по впровадженню адаптованих доказових рекомендацій в амбулаторну практику. З цією метою лікарі-інтерни готують реферативні огляди, з якими вони виступають на семінарських заняттях, клінічних конференціях. Основна мета рефератів – поглиблення вивчення конкретної проблеми внутрішньої медицини. Крім того, велика увага на кафедрі приділяється роботі із сучасними клінічними протоколами і рекомендаціями, що дозволяє здійснити мінімально достатній обсяг медичної допомоги в будь-якій клінічній ситуації з його подальшим поширенням.

Науково-дослідна робота лікарів-інтернів (НДР), як одна із форм позааудиторної роботи, формує здатність до аналізу й узагальнення матеріалу, розвитку клінічного мислення, критичне осмислення даних літератури. Для НДР інтерни використовують результати отримані під час обстеження або лікування хворих, звіти і науково-практичний аналіз діяльності відділень, порівняльний аналіз показників діяльності закладів охорони здоров'я.

Для виконання зазначених завдань в індивідуальному плані лікаря-інтерна є докладний план його роботи на кафедрі та базах стажування визначеного зразка для забезпечення контролю і стандартизації процесу відпрацювання та оволодіння практичними навичками.

Висновок

Таким чином, самостійна робота на кафедрі є одним із важливих розділів навчального процесу у підготовці кваліфікованого спеціаліста.

Список літератури

1. Zhdan V. M. Distantstsiyne navchannya v pislyadiplomnii osviti likariv / V. M. Zhdan, V. Yu. Shtompel, L. M. Shilkina [ta in.] // Materiali Vseukrayinskoyi navchalno-naukovoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu «Osnovni napryamki udoskonalennya pidgotovki medichnih kadriv u suchasnihi umovah». Poltava, 26 bereznya 2015r. – S. 90-91.
2. Zhdan V.M. Napryami vdoskonalennya pidgotovki simeynih likariv na kafedri simeynoyi meditsini i terapiyi / V. M. Zhdan, M. Yu. Babanina, E. M. Kitura [ta in.] // Materiali naukovopraktichnoyi konferentsiyi z mizhnarodnoyu uchastyu «Udoskonalennya yakosti pidgotovki likariv u suchasnihi umovah». Poltava, 24 bereznya 2016r. – S.76-78.
3. Navchalniy plan ta unifikovana programa tsiklu spetsializatsiyi (Internaturi) vipusknikiv vischih medichnih navchalnih zakladiv za spetsialnistyu «Zagalna praktika – simeyna meditsina». – Kiyiv, - 2015.

4. Naskrizna programa pidgotovki studentiv medichnih fakultetiv ta likariv-interniv dlya ovolodinnya praktichnimi navichkami ta metodikami, neobhidnimi dlya podalshoyi roboti na posadah likariv «Zagalnoyi praktiki – simeynoyi meditsini». – Kiyiv, - 2015.

5. Podlianova O. I. Organizatsiya samostiyanoi roboti likariv-interniv v zaochniy internaturi / O. I. Podlianova // Visnik problem biologiyi i meditsini. – 2015. – Vip.2, t. 4(121). – S. 47-49.

Реферати

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА ВРАЧЕЙ-ИНТЕРНОВ НА КАФЕДРЕ СЕМЕЙНОЙ МЕДИЦИНЫ И ТЕРАПИИ

Ждан В. М., Китуря Е. М., Бабанина М. Ю., Волченко Г. В., Ткаченко М. В.

В статье рассмотрены особенности организации самостоятельной работы врачей-интернов на кафедре семейной медицины и терапии: амбулаторный прием, курация больных в стационаре, участие в подготовке клинических и клиничко-анатомических конференций, реферативных обзоров, мультимедийных презентаций; изложены формы дистанционного обучения, организации научно-исследовательской работы врачей-интернов.

Ключевые слова: самостоятельная работа, интернатура, специальность «Общая практика - семейная медицина».

INDEPENDENT WORK OF INTERNS AT THE DEPARTMENT OF MEDICINE AND THERAPEUTICS FAMILY

Zhdan V.M., Kitura E.M., Babanina M., Volchenko G.V., Tkachenko M.

The article says about the features of organization self-education of interns in the chair of family medicine and therapy: outpatient care, observation of patients in the hospital, participation in the preparation of clinical and clinical-anatomical conferences, abstract reviews, multimedia presentations; given the form of distance learning, organization of scientific work of interns.

Key words: self-education, postgraduation, speciality "General practice - family medicine".

Стаття надійшла 22.09.2016 р.

УДК 378.147+614.253.4+577.1

М. В. Карпач

Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ НАВЧАННЯ

В статті показана важливість курсу медичної хімії у формуванні студента-медика, а в майбутньому висококваліфікованого спеціаліста. Умовою успішного цілісного підходу у викладанні медичної хімії у вищих медичних навчальних закладах є міждисциплінарна інтеграція з дисциплінами медико-біологічного (біохімія, фізіологія, біоорганічна хімія, фармакологія, медична та біологічна фізика) та клінічного профілю (патологічна фізіологія, клінічна біохімія, гігієна, токсикологія, терапія, анестезіологія, фізіотерапія, реаніматологія тощо). Такий підхід значно підвищує мотивацію навчання.

Ключові слова: медична хімія, міждисциплінарна інтеграція, міжпредметні зв'язки.

На сучасному етапі розвитку медичної освіти в Україні великого значення набуває професійна підготовка майбутніх медиків. Стратегічні напрями в системі освіти вимагають пошуку нових організаційних форм, методів навчання і виховання. У зв'язку з цим виникає необхідність підготовки майбутніх фахівців до інноваційної діяльності, ознайомлення їх із прогресивними технологіями суспільства. Завдання сучасної освіти - сформувати особистість майбутнього фахівця, готового до успішної професійної діяльності, оновлення професійних знань, уміння проектувати професійне й особисте зростання [5]. Нині провідною метою навчального процесу у вищому медичному закладі є формування особистості лікаря, який уміє сприймати необхідну інформацію, самостійно здобувати і використовувати її на практиці, вирішувати складні клінічні завдання [4].

Зміни, що відбуваються в освіті, відносяться, перш за все, до методики викладання природничих дисциплін. Питання організації навчально-виховного процесу з природничих дисциплін, зокрема хімії, є недостатньо розробленим та потребує подальших досліджень. Спостерігається тенденція недооцінки значущості шкільної хімічної освіти (суттєве зменшення навчальних годин), з шкільної практики в значній мірі зник хімічний експеримент. Все це знижує зацікавленість учнів і майбутніх студентів у вивченні хімії та призводить до формального відношення до хімічних знань. Рішенню цих проблем може допомогти застосування нових засобів та методів навчання, що сприяють пробудженню зацікавленості до навчання, самостійному пошуку та засвоєнню знань студентами, індивідуалізації навчання [2].

Одним з напрямків якісного оновлення медичної освіти є підготовка фахівців, здатних усвідомлено використовувати потенціал фундаментальних дисциплін для системного вирішення